

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-09-20

SBN 2024-10-22

Diarienummer SBF-2024-00693

Handläggare: Alexander Dalbert Börefelt

Telefon: 031-368 28 99

E-post:

alexander.dalbert.borefelt@stadsbyggnad.goteborg.se

Svar på motion angående en långsiktig trafiklösning för Göteborg

Förslag till beslut

I stadsbyggnadsnämnden

1. Motionen angående en långsiktig trafiklösning för Göteborg avstyrks.
2. Tjänsteutlåtandet översänds till stadsledningskontoret som yttrande över motionen.

Sammanfattning

Stadsbyggnadsnämnden har mottagit en remiss beträffande motion i fullmäktige angående en långsiktig trafiklösning för Göteborg. Motionen har även skickats på remiss till stadsmiljönämnden. Motionen föreslår att stadsbyggnadsnämnden får i uppdrag, i samarbete med andra berörda nämnder, att ta fram en process för framtagandet av en långsiktig trafiklösning i Göteborg som möjliggör politiska inriktningsbeslut utifrån analyserade scenarier, och långsiktiga systemlösningar för trafiken i Göteborg som tar sikte på 2050 och som lägger vikt vid effekter på stadsliv, stadsbyggnadskvaliteter och leder till kortare restider och ökad tillgänglighet för alla trafikslag.

Stadsbyggnadsförvaltningen bedömer att befintliga processer, arbetsätt och beslutspunkter, samt de som är under utveckling, inom Göteborgs Stads samt tillsammans med regionala och nationella aktörer svarar mot motionärernas förslag till uppdrag.

Bedömning ur ekonomisk dimension

En ny plan för långsiktig systemlösning för trafiken i Göteborg, som lägger stor vikt vid tillgängligheten för alla trafikslag, innebär ett avsteg från översiktsplanens planeringsinriktningar. Förvaltningen bedömer att översiktsplanens aktualitet i så fall behöver studeras för att säkerställa på vilket sätt den nya planeringsinriktningen påverkar övriga stadsbyggnadsaspekter. Det innebär ett utökad behov av utredningsmedel för förvaltningen.

Uppdraget bedöms innebära utredningskostnader i form av konsultupphandlingar. Utredningarna skulle behöva göras parallellt med befintliga processer vilket skulle medföra en ökning av det totala utredningskostnaderna för kontinuerlig översiktsplanering.

Beroende på vilka åtgärder den nya planen för långsiktig systemlösning för trafiken i Göteborg beskriver kan en översyn av ingångna avtal om planerad infrastruktur behöva genomlysas.

De samhällsekonomiska effekterna av en ny plan för långsiktig systemlösning för trafiken i Göteborg som lägger stor vikt vid tillgängligheten för alla trafikslag är svåra att överblicka.

Bedömning ur ekologisk dimension

En ny plan för långsiktig systemlösning för trafiken i Göteborg, som lägger stor vikt vid tillgängligheten för alla trafikslag, innebär ett avsteg från översiktsplanens planeringsinriktningar. Förvaltningen bedömer att översiktsplanens aktualitet i så fall behöver studeras för att säkerställa på vilket sätt den nya planeringsinriktningen påverkar övriga stadsbyggnadsaspekter. I det arbetet behöver en hållbarhetsbedömning utifrån miljö- och klimatkonsekvenser genomföras.

Kommunala och nationella miljö- och klimatmål till år 2030 bedöms inte kunna uppnås vid implementering av den av motionärerna föreslagna planen för långsiktig systemlösning. För att öka tillgängligheten för alla trafikanter bedöms att väg- och gatuinfrastrukturen med tillhörande stödsystem som parkering behöver byggas ut. Andra funktioner och kvaliteter som gröna strukturen och vistelseytor behöver prioriteras ner i stadsmiljöerna vilket inte är i linje med översiktsplanen.

Bedömning ur social dimension

Stadsbyggnadsförvaltningen bedömer att påverkan på den sociala dimensionen sker på flera sätt. En ny plan för långsiktig systemlösning för trafiken i Göteborg som lägger stor vikt vid tillgängligheten för alla trafikslag innebär ett avsteg från översiktsplanens planeringsinriktningar. Översiktsplanens hållbarhetsbedömning utifrån sociala konsekvenser behöver därmed förnyas.

En initial bedömning av förvaltningen är dock att för att öka tillgängligheten för alla trafikanter behöver väg- och gatuinfrastrukturen, med tillhörande stödsystem som parkering, byggas ut. Det innebär bland annat att andra funktioner och kvaliteter som gröna strukturer och vistelseytor behöver prioriteras ner i stadsmiljöerna, vilket hade fått en negativ effekt för hälsa och välbefinnande. Därtill innebär ökade trafikmängder och utbyggd väginfrastruktur minskad rörelsefrihet och trygghet inte minst för barn, samt störningar i form av buller och försämrad luftmiljö för personer som bor och vistas i utsatta miljöer.

Bilagor

1. Motion av Martin Wannholt (D) och Patrik Höstmad (D) angående en långsiktig trafiklösning för Göteborg

Ärendet

Stadsbyggnadsnämnden har ombetts yttra sig över en motion av Martin Wannholt (D) och Patrik Höstmad (D) angående en långsiktig trafiklösning för Göteborg. Yttrande ska lämnas till kommunstyrelsen senast den 30 oktober 2024. Remissen har även sänts till stadsmiljönämnden.

Beskrivning av ärendet

I motionen av Martin Wannholt (D) och Patrik Höstmad (D) föreslås stadsbyggnadsnämnden få i uppdrag att, i samarbete med andra berörda nämnder, ta fram en process för framtagandet av en långsiktig trafiklösning i Göteborg som möjliggör politiska inriktningsbeslut utifrån analyserade scenarier. Därtill föreslår motionärerna att stadsbyggnadsnämnden får i uppdrag att, i samarbete med andra berörda nämnder, ta fram långsiktiga systemlösningar för trafiken i Göteborg som tar sikte på 2050. Stor vikt ska läggas vid effekter på stadsliv, stadsbyggnadskvaliteter och leder till kortare restider och ökad tillgänglighet för alla trafikslag.

Motionen föreslår att ta fram långsiktig trafiklösning för Göteborg samt en uppdaterad samordning och prioritering av utbyggnadsordning av lösningarna som tar hänsyn till byggtid och finansiering. I arbetet bör olika scenarier tas fram, utvärderas och sedan lyftas till politiken för beslut om prioritering och inriktning. Syftet enligt motionen, är dels att scenariohantering är viktigt för att kunna hantera förändringar i omvärldsförutsättningar, dels att de trafiklösningar som lyfts till politiken ska vara tydligt kopplade till en övergripande långsiktig plan för trafiksystemet.

Under handläggningen av motionen har avstämningar gjorts med stadsmiljöförvaltningen för koordinerad hantering av innehåll och svarstider.

Nedan beskrivs de bärande förutsättningarna, processerna och arbetssätten för planering och genomförande av långsiktiga trafiklösningar som berörda förvaltningar arbetar med eller håller på att utveckla.

Målstyrd planering utifrån politisk antagna mål och styrande dokument

Grunden i den kommunala strategiska stadsplaneringen är politiskt beslutad viljeinriktning i fullmäktiges budget, översiktsplan samt de prioriterade programmen inom stadsutveckling:

- Miljö- och klimatprogram för Göteborgs Stad 2021–2030
- Göteborgs Stads program för en jämlik stad 2018–2026 (blivande Göteborgs Stads program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa 2024–2030)
- Göteborgs Stads näringslivsstrategiska program 2023–2035
- Göteborgs Stads program för bostadsförsörjning 2021–2026

Nämnda stadenövergripande styrande dokument ger en aggregerad målstyrning genom att peka ut i vilken riktning Göteborg ska utvecklas genom mål och strategier utifrån hur det ser ut idag. För att åstadkomma den politiskt beslutade stadsutvecklingen (inklusive trafikutvecklingen) behövs prioritering av olika typer av markanvändning, till exempel yta och prioritering av trafikslag, samtidigt som en god tillgänglighet på systemnivå vi behöver upprätthållas.

Översiktsplanen innehåller sammanvägd stadenövergripande styrning med påverkan på stadsutveckling för att ge vägledning hur Göteborg ska utvecklas och bevaras. Föreslagen

utveckling av trafiksystemet i översiktsplanen är ett svar på hur en nära, sammanhållen och robust stad kan åstadkommas. Översiktsplanens planeringsgrund är baserad bland annat på hur många invånare Göteborg kommer ha. De senaste befolkningsprognoserna pekar mot att översiktsplanens planeringshorisont sträcker sig till cirka år 2060. Utöver detta är bland annat miljö- och klimatprogrammets målstyrning mot transporternas klimatpåverkan till år 2030 central för hur trafiksystemet behöver utvecklas. Det innebär att de långsiktiga trafiklösningarna behöver ta hänsyn till både kort- och långsiktig målstyrning.

Kontinuerlig översiktsplanering - Planeringsstrategi

I plan- och bygglagen regleras uppföljningen av översiktsplanen genom att kommunfullmäktige ska ta fram en planeringsstrategi och ta ställning till om översiktsplanen är aktuell. Kommunfullmäktige ska anta en planeringsstrategi senast 24 månader efter ordinarie val. Planeringsstrategin bidrar till en översiktsplanering som bedrivs kontinuerligt och på så vis kan förändrade förutsättningar fångas. Översiktsplaneringen ges därmed en större politisk betydelse. I och med kommunfullmäktiges beslut att anta Översiktsplan för Göteborg – Planeringsstrategi 2024–2027 är översiktsplanen fortsatt aktuell. Därmed är inriktningarna i översiktsplanen planeringsgrundande för stadsutveckling, inklusive långsiktiga trafiklösningar. I planeringsstrategin beskrivs inriktning för kommande arbete med översiktsplanering, bland annat förslag till kommande utredningar. I samband med ändring av Göteborgs översiktsplan kommer ändringar av den tematiska inriktningen för mobilitet och infrastruktur genomföras. Utredningar som har särskild bäring på långsiktiga trafiklösningar är

- De stora ledernas framtida funktion
- Konkretiserad avvägning markanspråk i innerstaden
- Översiktsplanens omvandlingsstråk
- Kollektivtrafikkapacitet i östra mellanstaden

Resultatet av utredningarna är i första hand menade som konkretiserande utredningar och därmed utgöra underlag för vidare hantering i efterföljande planering. I det fall utredningarna visar behov av ändring av översiktsplanen kan styrningen komma att arbetas in i översiktsplanen vid nästa planeringsstrategi.

Övergripande inriktning för samordnad stadsutveckling

Enligt reglementet ansvarar stadsbyggnadsnämnden för att ta fram underlag för prioriteringen för hur staden ska utvecklas över tid, inklusive överväganden kring ekonomi och genomförande. Genomförande av översiktsplanen kräver att stadsutvecklingen följer översiktsplanens utvecklingsinriktning med dess prioriterade strategier och geografiskt kopplade utbyggnadsstrategi över tid. Övergripande inriktning för samordnad stadsutveckling (ÖISS) syftar till att vara ett av instrumenten till att åstadkomma detta och vara en del av den taktiska planeringen. Den ska bidra till stabila planerings- och genomförandeförutsättningar för stadens nämnder och bolagsstyrelser. Förslag till ÖISS tas fram inom stadsbyggnadsförvaltningen och ska beslutas i stadsbyggnadsnämnden, kommunstyrelse och kommunfullmäktige vilket ger möjlighet till politiskt inflytande vilken stadsutveckling som ska prioriteras och vilka systemviktiga åtgärder i form av exempelvis när i tid samt vilka trafiklösningar som ska förverkligas.

Planering av kollektivtrafik – Målbild Koll2035

Inom ramen för kollektivtrafik som ska stödja hållbar utveckling i Göteborgs storstadsområde är Målbild Koll2035 med tillhörande utblick mot 2050 ett gemensamt planeringsunderlag för Göteborgs Stad, Mölndals Stad, Partille kommun och Västra Götalandsregionen. Målbilden utgår från antagna styrdokument i de tre kommunerna och Västra Götalandsregionen samt prognoser och analyser. Målbild Koll 2035 är beslutad av respektive parts fullmäktigeförsamling. Den utgör bland annat ett underlag för att beskriva behovet av infrastruktur som vidare behöver samplaneras med respektive kommuns kontinuerliga översiktsplanering. Åtgärderna i målbilden analyseras och utreds för att slutgiltigt bedömas om och när de ska genomföras. Målbildsarbetet möjliggör för politiska beslut gällande genomförande av åtgärder i kollektivtrafiksystemet. Kollektivtrafikplanering är en lokal och regional angelägenhet på samma gång dels genom planering, dels genom finansiering eftersom infrastruktur för kollektivtrafik kan samfinansieras.

För närvarande tas en ny handlingsplan för Målbild Koll2035 fram för beslut i alla fyra fullmäktigeförsamlingar under hösten och våren 2025. Handlingsplanen innehåller vilka utredningar inom målbildsarbetet som bedöms vara prioriterade under tidsperioden 2025–2028. Handlingsplanens kortare intervall möjliggör en mer frekvent politisk återkoppling och möjlighet till påverkan på kommande utredningar. Handlingsplanen antas av kommunfullmäktige. Det är i handlingsplanen som målbilden realiserar, med utgångspunkt i varje kommuns översiktsplan samt med hänsyn till de omvärldsfaktorer som kan ha uppstått sedan målbilden antogs. I planen föreslås en utredning för att vidareutveckla det utblickkapitel till 2050 som finns i Målbild Koll2035. En stor prognostiserad befolkningsutveckling tillsammans med kommunala om förändrad färdmedelsfördelning ställer höga krav på framtidens kollektivtrafik. För att regionen och staden ska kunna växa hållbart över tid är det nödvändigt med mycket god framförhållning. Syftet med utredningen är att fördjupa kunskapen om kollektivtrafiksystemets utvecklingsbehov bortom 2035. Ansvarig part är Västra Götalandsregionen med deltagande av övriga parter inom GMP-samarbetet.

Nationell plan för transportinfrastruktur och regional transportinfrastrukturplan

Den regionala infrastrukturplanen utgör tillsammans med den nationella infrastrukturplanen en del i planeringen av den statliga transportinfrastrukturen. Inom den regionala infrastrukturplanen genomförs såväl större om- eller nybyggnationer av infrastruktur som mindre trimningsåtgärder på de statliga vägarna. Trimningsåtgärderna består av förbättringar av kollektivtrafikens infrastruktur, investeringar i cykelvägar samt mindre vägåtgärder. Kollektivtrafik-, cykel- samt trafiksäkerhets- och miljöåtgärder på kommunalt vägnät kan medfinansieras av planen.

Regeringens planeringsdirektiv anger tillsammans med den regionala inriktningsunderlaget förutsättningarna för framtagandet av den regionala infrastrukturplanen. Generella utgångspunkter för den regionala planupprättaren är att den statliga transportinfrastrukturen ska utvecklas och förvaltas så att det övergripande transportpolitiska målet samt etappmålen för trafiksäkerhet och klimat ska nås. I direktivet framgår att hållbarhetsaspekter ska integreras genom att vid framtagandet av planen beakta sociala, miljömässiga och ekonomiska effekter samt att målsynergier ska eftersträvas. Västra Götalandsregionen har som uppdrag från Sveriges regering ansvar att upprätta länsplanen för den regionala transportinfrastrukturen i Västra Götaland. Planen

utformas inom ramen för ett inriktningsunderlag som är en konkretisering av nationella och regionala mål och strategier. Inriktningsunderlaget är regionens viljeriktning för utveckling av transportinfrastrukturen. Göteborgs Stad kan påverka planens inriktning och innehåll genom dialogprocesser som sker genom de fyra kommunalförbunden, däribland Göteborgsregionen. Politisk förankring sker löpande i beredningen för hållbar utveckling, där Göteborgs Stad är representerade. Behovet av investeringar i trafiksystemet i och kring Göteborg utgår bland annat från nationella mål för transportsystemet, regionala utvecklingsplaner, kommunala översiktsplaner och målstyrning och, i Göteborgs fall, Målbild Koll2035.

Planeringsbeslut

Planeringsbeslut är ett samordnat kvalitetssäkrat beslutsunderlag för att få politiskt uppdrag att gå vidare med planering av stadsutvecklingsinitiativ och stora infrastrukturinitiativ. Planeringsbeslut fattas av kommunfullmäktige. Planeringsbeslutet ska redovisa stadens åtaganden (ansvarsmässiga/ekonomiska) kopplat till vald arbetsmetod som är bäst lämpad för att lösa uppgiften.

Planeringsbeslut är kommunfullmäktiges verktyg att ta ställning till enskilda initiativ, vilka kan ha påverkan på systemlösningar för trafiken.

Stadsbyggnadsförvaltningens bedömning

Ett av stadsbyggnadsnämndens huvudsakliga uppdrag är att besluta hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Trafiksystemet är en viktig del av det uppdraget men det behöver vägas av mot andra funktioner och kvaliteter. Trafikplanering är en delmängd av stadsplanering vars utveckling och bevarande omhändertas i Göteborgs Stads översiktsplan.

Trafiksystemet i Göteborg består av infrastruktur som ägs, förvaltas och utvecklas av olika aktörer. Utöver kommunala viljeriktningar för trafiksystemet i Göteborg är Västra Götalandsregionen, Göteborgsregionens kommunalförbund och Trafikverket viktiga parter att samverka med utifrån regional utveckling, regionalt och statligt väghållarskap samt kollektivtrafikhuvudmannaskap.

Stadsbyggnadsförvaltningen bedömer att lösningar för stadsutveckling, inklusive trafiklösningar, som genomförs i närtid och på lång sikt behöver ske både nämnd- och förvaltningsövergripande såväl som med region och stat, för att möjliggöra en sammanhållen stadsutveckling.

Förvaltningen avstyrker motionen utifrån bedömningen att det i grunduppdraget ingår att utveckla processer och planer för långsiktiga systemlösningar för trafiken i Göteborg med sikte på 2050. Här är den översiktliga planeringen avgörande för kommande inriktningar. Om inriktningen för översiktlig planering ska ändras bedömer förvaltningen att det kan och bör beslutas i befintliga processer för kontinuerlig översiktlig planering, det vill säga i planeringsstrategin. Därtill tillkommer andra befintliga kommunala processer, arbetssätt och möjligheter till att fatta beslut, samt processer som är under utveckling. Det kommuninterna arbetet behöver samtidigt ske tillsammans med regionala och statliga processer och beslutsgångar.

Henrik Kant

Jenny Adler

Stadsbyggnadsdirektör

Avdelningschef Strategi och taktik